

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Maahanmuuttaneiden alkuvaiheen koulutusta on Suomessa järjestetty systemaattisesti jo yli 35 vuotta ja siinä kertynyttä asiantuntemusta ja kokemusta on syytä hyödyntää, eli kotoutumiskoulutuksen ja kielen asiantuntijoita olisi kuultava. Työelämälähtöisyys on aina kuulunut ja kuuluu edelleen olennaisena osana kotoutumiskoulutuksen perusteisiin, samoin työelämä- ja yhteiskuntatiedon osuus.

Opetussuunnitelman kielitaitotavoite B1.1 on yleistavoitteena oikean suuntainen ja hyvä, mutta koulutuksessa voidaan kehittää ja tukea hyvinkin erilaisia, tarpeen mukaan esim. ammatillisesti eriytyneitä kielitaitoprofiileja jo tasolta A2.1 lähtien, jolloin työllistyminen tehostuu. Ammatillinen kielitaito on työllistymisen kannalta ratkaisevaa. Toisaalta asiantuntija-ammateissa kielitaitotavoite on B2.2 -tasoinen.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Kotoutumiskoulutuksen tarpeellisuus on yleisesti tunnustettu. Tätä taustaa vasten on vaikea perustella siihen kohdistuvia leikkauksia. Rahoitus tulee nykyisessä taloustilanteessa vähenemään ja näin ollen sekä tarjonta että toimintaedellytykset supistunevat. Myös koulutuksen laatu ja vaikuttavuus siis luultavasti tulee kärsimään.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kielen oppiminen on jatkumo, ja siinä on yksilöllisiä eroja, joihin oppijan oppimisvalmiudet, koulutustausta ja elämäntilanne vaikuttavat. Ei voida olettaa, että kaikki saavuttaisivat taitotason B1 samassa ajassa. Motivaatio tietenkin vaikuttaa tulokseen etenkin aikuisoppijalla, mutta motivaation puute ei tutkimusten eikä havaintojen mukaan ole ollut merkittävä tekijä aikuisten maahanmuuttaneiden kotoutumiskoulutuksessa.

Taloudellinen pakko ja sanktiot tuskin lisäävät oppimisen tehokkuutta. Kouluttajille suunnatut tulospalkkiot ovat nykyisinkin olleet käytössä. Ilman huolellista harkintaa ja asiantuntevaa määrittelyä ehdotuksessa esitetty tulospäätös saattaa aiheuttaa toimijoiden kesken epäverta kilpailua ja suunnata koulutusta kohti lyhytaikaisia hyötyjä ja näennäisesti helppokäyttöisiä mittareita. Joka tapauksessa ehdotus lisää tarvetta läpinäkyvään ja objektiiviseen arviointiin, joka vaatii huomattavia resursseja.

Tärkeintä olisi tukea kielenoppimisen prosessin jatkuvuutta alkuvaiheen kielikoulutuksista edelleen kohti ammatillisen kielitaidon ja yhteiskunnallisen osallisuuden kasvua työelämässä. Toisin sanoen kielenoppimisen tulisi jatkua työssä.

Työnantajan vastuuttaminen ja osa- ja kokoaikatyön nivominen osaksi kotoutumiskoulutusta ovat tässä mielessä erittäin hyviä tavoitteita, mutta niiden toteuttaminen vaatii suunnittelua ja resursseja, kotoutumiskoulutuksen entistäkin tiiviimpää yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa sekä maan eri alueiden tilanteen huomioon ottamista.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Aikuisten kuku- ja kirjoitustaidon koulutukset ovat aiemmin olleet osa työvoimapoliittista koulutusta, ja ne voidaan liittää tähän jatkumoon uudelleen, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. On kuitenkin huomattava, että rahoituskanavasta riippumatta prosessia ei voida olennaisesti nopeuttaa, ja sille on taattava omat resurssit.

Muut huomiot

Hallitusohjelman kirjaus kotoutumistuen keston lyhentämisestä ja kotoutumiskoulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen muuttamisesta osin tulospäätöksi eivät käsityksemme mukaan ole omiaan edistämään kotoutumista eivätkä tehostamaan kotoutumiskoulutusta.

Kilpailutus kotoutumiskoulutuksen hankintamenetelmänä osoittaa, että sitä ei aidosti nähdä pysyvänä toimintana, joka on osa koulutusjärjestelmää. Hankinnassa tulisi huomioida myös hinnan alaraja ja laadulliset kriteerit.

Piikki Anni
AEL-Amiedu Oy, Taitotalo